

Iannis Vlachogiannis (1867-1945)

Així va ser

Traducció: Pau Sabaté Marqués

—Iaio, aixeca't, iaiet! Avui és dia assenyalat! Què és això d'escalfar el matalàs i gemegar? No fas més que gemegar i esbrincar —ja n'hi ha prou! Surt, que ho veuràs. Muda't i vés a plaça. La gent fa festa grossa avui —Dissabte de Llätzer!¹

L'escolaret era viu com una centella; encara no havia entrat a casa, que ja en sortia. Prou que ho sabia, l'avi, que era el dia gros, la vigília de la Sortida...² Ah, un dia així no el tornarem a veure —Déu no ho vulgui!

Prou que ho sabia, l'avi, i feia dies i nits que hi pensava. El seu pensament adolorit s'arrossegava al voltant del gran Record. I l'esperava, aquell dia, com si hagués de venir una altra vegada, per primera vegada —debadés.

Però els crits alegres del nét el van sobtar. I vet aquí que el nen esbojarrat se li torna a plantar al davant. Havia deixat estar les corredisses per tornar a temptar-lo.

—Encara jeus, iaiet? Que has parit, o què? Ja s'ha acabat la missa!

—Entesos, entesos, fill meu, no m'esbronquis tant. Sóc vell, no em puc aixecar. Deixa'm aquí, que em podreixi...

—Què has dit? No ho sents? Passa la Sortida!

Aquesta paraula va colpejar el vell d'una manera estranya. El brogit de la processó, que arribava des de l'altre carrer, li va escampar un tremolor secret per les entranyes; tot d'una es va sobresaltar.

—Ja vinc! Les armes!

¹ Segons el calendari ortodox, el dissabte anterior al Diumenge de Rams, dia en què suposadament va tenir lloc la resurrecció de Llätzer. És, juntament amb Rams, una festa especialment alegre, un respir entre la Quaresma i el dol de Setmana Santa. La nit entre el Dissabte de Llätzer i el Diumenge de Rams va tenir lloc la Sortida de Messolongui (vegeu nota següent).

² Messolongui va ser assetjada en diverses ocasions al llarg de la Guerra d'Independència Grega. El setge definitiu va començar la primavera del 1825 i va continuar, amb una breu interrupció, fins a l'abril de l'any següent. Els assetjats es van quedar sense provisions i van intentar evacuar la ciutat amb un atac contra les línies dels assetjants la nit del 22 al 23 d'abril (9-10 segons el calendari julià) del 1826. Una part petita dels combatents va aconseguir passar les línies otomanes, però la majoria dels defensors van morir o van ser fets presoners. Les restes dels morts van ser sepultades, en temps del rei Otó, al Jardí dels Herois (les «Tombs» del relat). També en aquella època es va començar a commemorar la Sortida el cap de setmana de Rams, com encara es fa avui dia.

Es va posar dret d'un salt, com un xicot. Sense mudar-se, escabellat, es va cenyir l'espasa. I va sortir.

Fita els ulls al seu voltant amb ferotgia. Com si busqués alguna cosa. Els canons i els fusells omplen tota la vila amb un brogit enorme. Hi ha molta gent, a plaça. Tothom amb la roba de mudar. Tots porten armes —i tiren!

La gent, amb la imaginació, juga a aquest joc una vegada a l'any. Vol revifar la vella imatge, per veure «com va ser» —i el vell una mica més i s'ho creu.

Va a parar, amb el nét, a la cua de la processó, i la segueixen. Al final, arriben a les Tombes. Allà, milers de gent aplegada s'estan drets i n'escolten un que fa un discurs, però el discurs no s'acaba mai. El vell l'escolta i no l'entén. Escolta i espera; sembla que esperi alguna cosa...

—No home no, no va ser així! — crida amb veu forta.

Va deixar la festa a mitges i se'n va tornar cap a casa. Sembla enfadat. Gemega, al nét ni li parla. De sobte, s'atura. Allà, a prop seu, hi ha algú que canta. Un cec, un pagès pobre, tombat per terra, toca la lira³ i canta. Diu la trista cançó, la complanta de Messolongui.

Dret, sense moure's, el vell escolta. Els ulls li ragen com fonts. Plora en silenci i no diu res.

Al final, la cançó es va tallar.

—Ara, home: així va ser!

Va dir això i prou. I se'n va tornar a casa seva i a la seva pena.

Iannis Vlachogiannis. 1930. «Έτσι ήτανε», *Μεγάλα χρόνια* [«Així va ser», *Grans anys*]. Atenes.

³ La lira bizantina i neogrega és un instrument de corda fregada que es toca en posició vertical, recolzat damunt les cuixes.